

Áalma is alig van. Vajha Vicsay könyve erjesztő kovásza lenne a jövő nemzetnevelő törekvéseinek!

Márton I.

Fowler—Wright: Prága nincs többé. 1) *Genius*. 1937. 285. old. Nem kellett különösebb diplomáciai iskolázottság annak a megállapításához, hogy a párizs-környéki békeszerződés hajója a csehszlovákiai „lék” miatt fog elsüllyedni. Maga a békeszerző Clemenceau mondta, hogy ez a békeszerződés csupán egy másik módja a háború folytatásának. „Rákok marakodása a vízhulla felett” jegyezte meg Thomson, az angol légügyi miniszter.

A revíziós évek fiatal nemzedékének épen ezért mond igen sokat ez az angol utopisztikus regény. Meséje leköti az olvasót meglepő fordulataival. A versaillesi gúzsbakötött Németország és a „győztes” cseh nemzet küzdelmének utolsó fázisát mondja el. Egy határcsempészési eset lobbantja lángra a 20 éves feszültség szikráját. Megjelenik Prága felett a német repülőraj és... Prága nincs többé. De túl a fantázia-szülte mesén (amit a bekövetkezett események majdnem teljesen igazoltak) figyelemre méltó az a politikai világnézet, amely ennek az *angol* írónak a regényéből árad és a cselekményeknek eszmei hátteret ad. Gondolunk itt elsősorban azokra a kijelentésekre, amelyekre az író a német és angol miniszterek ajkára ad, vagy pedig e y-egy semlegesnek tűnő személytelen leírás keretében beiktat. Vigasztaló lehet ránk, magyarokra, hogy van Angliában egy íróréteg, mely a békeszerződésekről már úgy gondolkozik, hogy ezek össze nem illő népi elemeket kényszerítettek új határok közé; olyan államba, amelyet a nemzetiségek nem hazájuknak, hanem börtönüknek érzene. Az író véleményét kell kiéreznünk az elszánt nemzetiszocialista vezérnek, Neidermannak szavaiból: „Csehszlovákia sorsa meg van pecsételve, büntető kezünk most fog lesujtani magukra”. Hasonlóképen az angol közfelfogásban leli magyarozatát az a fenyegető kijelentés, amit az író egy német repülőfőnökkel mond el: „Mi nem akarunk egyebet, mint elfojtani egy tűzvészt, amely nagyon is elterjed, ha nem teszünk ellene. Európának be kell látnia, hogy a leggyökeresebb eljárás egyben a leghumánusabb is.” Így látta az angol író. Jalom egyik jelentős alakja Prága sorsát akkor, amikor Benes még hitelének és hatalmának virágjában volt.

A mi fiatalságunk számára pedig elsősorban nagyjelentőségű és reménykeltő az a praktikus tanulság, hogy a történeti határokat ideig-óráig meg lehet változtatni erőszakkal, de a történeti erők kényszerű logikája előbb-utóbb szétfőri az illetéktelen sorompókat. Az író pártállása a két faj küzdelmében nem vitás; épen ezért érdeme az a józan mértéktartás, ahogyan a cseh kormány eljárását ábrázolja. Látha tólag nem vezet semmi ellenérzelem; mégis a rideg történeti helyzet vázolásából kiérezhetjük, hogy Csehszlovákia szellemi magatartása állandó hadüzenet volt az igazi demokráciának. Az olvasónak maradandó benyomása a könyvről, hogy a *diplomáciai regényírásnak* egyik sikerült terméke.

A fordítás — elsősorban, a körmönfont, diplomáciai szóbüvészkedés ügyes visszaadásával — Ferenczy Valér képességeit dicséri.

Visy József.

Gogolák Lajos: Csehszlovákia. 1) Bpest. Magyar Szemle Társaság. 78. o.

A nemzeti nevelés számára egyik legszélesebb lehetőségeket nyújtó alkalom a

1) Bár e két könyv aktualitása felett megjelenésük óta már eljárt az idő, mégsem tartjuk érdektelennek e róluk szóló, még az ősz folyamán hozzánk érkezett ismertetések közlését.

A szerkesztő.